

Suomen prioriteeteista

Kun ryhdyin kirjoittamaan tätä, aloin kirjoittaa automaattisesti englanniksi, kunnes huomasin että enhän ollut kirjoittamassa tekstiä suoraan kansainväliseen kontekstiin. Panen paperille asioita, mutta en varmaan osaa esittää niitä valmiiksi jäsenetyssä tärkeysjärjestyksessä. Keskityn kieliasioihin, mutta saattaa tulla mieleen muutakin.

Ensinnäkin, Suomen tulisi mielestäni olla aktiivinen kielipolitiikan ja kielisuunnittelun alalla. Eurooppa on monikielinen ja –kulttuurinen, ja pakolaiset ja muut maahanmuuttajat vielä komplisoivat tilannetta. Minusta Euroopassa tulisi olla aktiivista toimintaa, jossa pohditaan yhdessä kielellisiä oikeuksia ja kielellistä lainsäädäntöä, normistoa. Mitkä ovat eri kieliä puhuvien legitiimit oikeudet? Kansalliset kielet, alueelliset kielet, paikalliset kielet jne. Mitä voi kohtuudella vaatia ja mitä pitäisi kohtuudella toteuttaa? Millaisia kielellisiä oikeuksia voidaan edellyttää ryhmä- ja yksilötasolla? Olen vakuuttunut siitä, että kielipolitiikka tulee olemaan tärkeä osa eurooppalaista debattia. Euroopan Neuvosto, Graz ja jossakin määrin myös EU voisivat pitää kielipolitiikkaa ja sen erilaisia sovelluksia yhtenä selvänä prioriteettina. Keskustelun lisäksi voisi olla jatkuvaa seurantaa kielipolitiikan toteuttamisesta.

Osittain monet muut hankkeet olisivat kielipolitiikan ja – suunnittelun alaan kuuluvia osahankkeita. Yksi koskee pan-eurooppalaista viestintää. Pitäisi käydä keskustelua siitä, miten viestintä Euroopassa olisi toivottavaa hoitaa eri yhteyksissä. Tulisiko tietyille kielille tunnustaa ja antaa muita vahvempi asema eräänlaisena yleiseurooppalaisena apukielenä joissakin yhteyksissä? Millä perusteilla? Millä varauksilla? Pitäisikö harkita tavoitetta, että kaikki eurooppalaiset jatkossa hallitsivat vähintään yhden tällaisen apukielen hyvin ja ymmärtäisivät toista apukieltä kohtalaisesti ja kolmatta apukieltä tyydyttävästi. Nämä kielet olisivat kai yleensä englanti /ranska/saksa. Tämä mahdollistaisi sen, että ymmärtäisi ilman tulkkia näitä isoja kieliä ja yhdellä osaisi aktiivisesti osallistua toimintaan. Tämän lisäksi voisi maakohtaisesti olla lisäkielitaidon tarvetta. Joka tapauksessa tämänkaltaista pohdiskelua tulisi käydä, jotta voisi syntyä harkintaan pohjautuvaa konsensusta, mitä suositellaan. Yhteinen resonointi olisi kovasti tarpeen: kuulla erilaisia argumentteja ja pohdiskella, mitä erilaiset vaihtoehdot tarkoittavat ja mitä niiden toteuttaminen edellyttää. Nyt tuntuu siltä, että asiasta ei keskustella riittävästi, ja maat saattavat vaivihkaa edistää omia prioriteettejaan. Suomi voisi toimia niin, että keskustelu olisi systemaattista. Se vaatii paljon aikaa.

Kielipolitiikkaan (tai yhteiskuntapolitiikkaan laajemminkin) kuuluisi etnisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajien kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien – mutta myös velvollisuuksien – yhteinen pohdinta. Nyt tuntuu siltä, että valtioilla ei ole läpiajattelua politiikkaa, ja siksi asioita tunnutaan hoidettavan joskus koetun huonon omantunnon ja epämääräisen asioiden hahmottamisen pohjalta? Joskus tuntuu siltä, että ”valtaväestön” ja ”tulokkaiden” keskinäisten oikeuksien ja velvollisuuksien epäselvyys vai aiheuttaa rasismia ja muuta epätoivottavaa suhtautumista. Euroopassa pitäisi käydä keskustelua ja debattia tällaisista asioista.

Pitäisi myös miettiä monikielisuuden ja –kulttuurisuuden tukemista. Miten Euroopassa voitaisiin tukea esimerkiksi laajaa kääntämistä ja kirjallisuuden edistämistä myös pienillä kielillä. Tulisi olla kansainvälisiä valtioiden tukemia festivaaleja, joissa tätä teemaa edistetään. Voisi olla monenlaisia tapoja edistää tätä. Yksi voisi olla se, että EU:n puheenjohtajamaat järjestäisivät tällaisen tapahtuman oman konseptinsa perusteella. Suomi voisi omalla tahollaan miettiä mitä me voisimme tehdä.

Näistä yleisistä teemoista voidaan edetä konkreettisempiin, mutta ei silti tärkeämpiin teemoihin. Niistä seuraavassa.

Pitäisi olla paremmin selvillä siitä, millainen kielitaito eri maissa on. Pitäisi saada aikaan samantapaisia kansainvälisiä tutkimuksia osaamisesta kuin on olemassa äidinkielen luetun ymmärtämisestä ja matematiikassa. Tämä edellyttäisi tiettyä uutta satsausta. Koska kaikissa maissa on olemassa erilaisia tutkintoja, tulisi edistää sitä, että tiedettäisiin mitä taitoa ne osoittavat. Tutkintojen verrantamista tulisi vaatia ja edistää. Meillä on siihen hyvät edellytykset. Kesäinen seminaari on vasta lähtölaukaus. Vaaditaan asian patistamista ja täytyy varautua vuosien ponnisteluun. On syytä olla varautunut siihen, että Cambridge, Goethe jne voivat olla vastahankaan. Se on osittain uhka niille ja mahdollinen rahan menettämisen mahdollisuus. Ne eivät tätä varmaan myönnä, mutta ”kyllä kansa tietää...”. KIELIPORTFOLION EDISTÄMINEN ON MYÖS TÄRKEÄTÄ. (SORRY, JOSTAIN SYYSTÄ ALKOI KIRJOITTA TIKKUKIRJAIMILLA IHAN OMASTA TAHDOSTAAN!!)

Toinen konkreettinen teema koskee vieraalla kielellä opettamista. Se vaatii paljon kehittämistyötä ja laadun valvontaa, ja tässä kansainvälinen yhteistoiminta on monessa muodossa tarpeen ja hyödyllistä. Tätä Suomen kannattaisi pitää esillä ainakin seuraavan 10 vuoden aikana. Meillä on myös tällä alalla myös muille annettavaa.

Aikuisväestön kielitaidon ajantasaistamiseen ja monipuolistamiseen tulisi kiinnittää huomiota. Tässä olisi syytä miettiä erityisesti mitä aikuisten elämäntilanne on tällä hetkellä ja mitä mahdollisuuksia teknologia tarjoaa, kun käytetään mielikuvitusta. Kansalliset yleisradiot voisivat suunnitella uusia toimintamalleja. YLE on toteuttanut netissä abi-treenit, joka on hyvä esimerkki, ja ansaitsisi esim. OPM:n julkista tunnustusta. Riihimäen kansalaisopiston junamatkakielikoulutus on toinen luova idea. Koska vapaaehtoistyö on saamassa uutta arvostusta ja meillä on tuhansia vireitä eläkkeellä olevia kieltenopettajia, he voisivat toimia esim. YLE:n webbisivuilla vapaaehtoisina opastajina. Kieltä opiskelevat voisivat kysyä kieliasioita ja saisivat tukea. Suomi voisi tässäkin olla aktiivinen ja vaikka organisoida muutaman vuoden kuluttua seminaarin, jossa tällaisia innovaatiota esiteltäisiin. Teknologian etumaana tällainen profilointi sopisi meille.

Mietin lisää mutta tässä muutamia prioriteettiteemoja.